

И.П.И

Институт за пазарна икономика

За счетоводните (двойни) стандарти в публичния сектор

Автор: Петя Георгиева / 23.05.2019

Макар и сравнително далечен, въпросът със счетоводното отчитане в публичния сектор е в основата на значителен брой неясноти и разминавания в българската фискална сфера. Последният [доклад](#) на Сметната палата за одит на финансовите отчети на бюджетните организации за 2018 г. отново повдига някои много интересни въпроси. От него е видно, че:

1) *В България няма добре описана единна методология за счетоводно отчитане*

Единна методология за счетоводно отчитане, подобна на [Европейската система от национални и регионални сметки \(ЕСС\) 2010](#), в нашата страна липсва. Принципите и правилата на счетоводното отчитане не са описани на едно място, така че да е ясно по какъв начин и с какви сметки следва да бъде направено то. Бюджетните организации работят чрез инструкции, указания и отделни документи, например приemanата всяка година [Единна бюджетна класификация](#) от Министерството на финансите, които понякога противоречат на законите и на доброто и ефективно управление. По-големият проблем е, че това позволява управление на парче и задействане на администрацията единствено в случай на проблем. Всеизвестните [ДДС](#)-та (указанията на дирекция „Държавно съкровище“ на МФ) имат стойност, по-голяма от закон.

2) *Принципът на начисляването не се използва достатъчно*

Колкото и да е странно, в българския бюджетен сектор, особено що се отнася до данъчните приходи[\[1\]](#), все още се използва планирането и отчитането на касова основа – принцип, отдавна отречен в международната практика. Според него сделката се отчита в момента на извършване на паричното плащане – например приходът от данък върху добавената стойност се отчита в момента, в който той постъпи по сметката на НАП, независимо за какъв период се дължи. Отчитането на начислена основа изисква да се интересуваме от момента, в който плащането става дължимо или стоката сменя своята собственост. В този случай всички приходи, разходи, задължения и вземания се отчитат тогава, когато е бил поет ангажимент те да бъдат извършени.

Предимствата на начислената основа при планирането и отчитането на държавния бюджет и консолидираната фискална програма са многобройни, включително:

- по-точно - дава представа за реалната бюджетна позиция и задлъжнялостта на организацията;

- по-издържано е методологически - съвместимо е с вече изброените международни и европейски счетоводни стандарти и методологии;
- дава по-добра възможност за икономически анализ - счетоводната информация на начислена основа дава много добра аналитична основа за оценка на отделни бюджетни параметри, например инвестициите в публичния сектор, капиталовите трансфери и прочее, тъй като отчита с взаимовръзката между активите, стойността им и икономическото им третиране.

Поради това не е ясно защо министерството на финансите все още не предприема стъпки към преминаването на цялото бюджетно планиране и отчитане на начислена основа. Нещо повече – България е член на Европейския съюз от повече от 10 години и така или иначе има задължения да предоставя такава информация както пред Европейската комисия, Евростат, така и в рамките на Европейския семестър.

3) *Прилагането на Международните счетоводни стандарти в публичния сектор в България (МПССП - [International Public Sector Accounting Standards - IPSAS](#))[2] засега е мираж*

Златният стандарт в счетоводното отчитане – Международните счетоводни стандарти – са сравнително неизвестни у нас по отношение на публичния сектор, независимо че те се използват в счетоводното отчитане на големите частни организации[3]. МССПС са единственият международно признат набор от счетоводни стандарти за публичния сектор. Те са изработени на основата на международните стандарти за финансово отчитане, които се прилагат повсеместно и в реалния сектор. Докладът на Сметната палата, обаче, отбелязва, че „*Удовлетворяването на високите изисквания от международно признатата рамка за финансово отчитане е поставено под риск в България*“. Нашите впечатления показват, че приемането на МССПС в бюджетния сектор в България все още е далеч от възможно. Причините се коренят както в традиции, с които българската администрация трудно се разделя, така и в нежелание или неспособност да се предприемат необходимите стъпки, с които да се създаде рамката на модерно бюджетно счетоводство.

Какво може да се направи, за да се подобри счетоводната отчетност на бюджетните предприятия и на публичния сектор като цяло?

1) Въвеждане на единна методология за отчитане в публичния сектор, базирана на МССПС или Европейските счетоводни стандарти в публичния сектор (ЕССПС). Това ще удовлетвори търсеното по-високо качество на отчитане. Принципите, които са залегнали в тях, следва да станат водещи и в България, като методологията следва ясно да описва и обхваща всички възможни казуси и случаи, възникващи при счетоводното отчитане. Тя следва да включва:

Възприемане на принципа на начисляването за всички приходи, разходи, вземания, задължения и финансираня.

- Обсъждане и избор на методология на начисляване на данъчните приходи.
- Обсъждане и избор на методология на планиране на централния бюджет.
- Обсъждане и избор на методология за отчитане на потоците от европейски средства и ефекта им върху бюджета.

- Осигуряване на съответствие със счетоводното отчитане на останалите сектори в икономиката (нефинансови предприятия, паричен сектор, домакинства).

2) Създаване на капацитет и инфраструктура за въвеждане на новата методология – например чрез обучения на всички счетоводители и финансови контролери на бюджетните организации как да я използват, създаване и разпространение на информационни системи, които да подпомагат процеса и др.

Състоянието на националните сметки, тяхното качество, информационните системи и осигуряване и аналитичният капацитет са от ключово значение за успеха на въвеждането на начисленото планиране и отчитане в публичния сектор. В случая не говорим само за хора, но и за умения и наличие на всички необходими условия за правилно и коректно анализиране на счетоводната методология.